

Ook olifantenpaadjes worden uiteindelijk weer polonaises.

Tekst: Lotte van Geijn
Beeld: Marieke Gelissen
november 2024

In gesprek met Cindy Moorman over haar kunstproject 'De Polonaiseloper, de Ontdekker, de Toekijker en het Team', dat zij realiseerde voor de Tafelberg, een gloednieuwe community in Amsterdam Zuidoost waar in november (j.l.) tweehonderdnegentig jongeren een eigen woning betrekken. Ook zal er een oude gymzaal de functie van ontmoetingsplek krijgen. Moorman haakt met haar werk in op het spannende sleuteloverdracht moment en het opeens onderdeel zijn van deze community. Tijdens het maakproces van tweeënehalf jaar realiseerde Moorman zich steeds meer hoe de vragen die zij zichzelf stelt in haar kunstpraktijk ook de vragen zijn die ze deze jongeren wilt meegeven. Want wat betekent het om je ergens thuis te voelen en erbij te horen? En is soms ook niet fijn om daar ook juist weer van af te wijken?

Cindy Moorman: Ik geloof heel erg in mijn werk als levendige choreografie. Ook bij dit kunstwerk heb ik gezocht naar hoe het steeds onderdeel kan worden van scènes. Het is een uitnodiging om ergens deel van uit te maken. Waar kan ik met mijn werk aansluiten binnen een scène die al gaat plaatsvinden? In dit geval was dat het sleuteloverdracht moment.

Dit is de dag dat jij de sleutel van de alliantie krijgt van jouw woning. Een spannend moment. Je krijgt de sleutel én je krijgt dit doosje.

Lotte van Geijn: Wat gebeurt er tijdens dit sleutelmoment?

CM: Ik zal het je laten zien. Ik vertel het je in de volgorde zoals de bewoners het kunstwerk ook zullen krijgen. Jij gaat wonen in de Tafelberg, samen met tweehonderdneuentachtig anderen. Je wordt maandag 11 november welkom geheten in de ontmoetingsruimte, een oude gymzaal. Het gebouw is een voormalige jeugdgevangenis die omgebouwd is tot woningen. Dit is de dag dat jij de sleutel van de alliantie krijgt van jouw woning. Een spannend moment. Je krijgt de sleutel én je krijgt dit doosje.

LvG: Cindy overhandigt mij het doosje en ik lees: De toekijker, geschreven naast een rode stip, De polonaiseloper, een witte stip en Het team, geschreven in een grotere paarse stip. Terwijl ik het doosje van verschillende kanten bekijk zie ik opeens aan de zijkant van het doosje staan: De Ontdekker, die refereert aan de blauwe stip.

Ik wil dat het voelt als een cadeautje, als een persoonlijk cadeau en niet als een marketingtool.

CM: Het was onwijs veel werk om dit te maken. Deze doosjes heb ik met de hand gevouwen, in totaal vijfhonderd. Aan de binnenkant van de flap staat een tekstwerk dat jou als nieuwe bewoner aanspreekt. Het is met de hand ondertekend: Cindy Moorman. Ik wil dat het voelt als een cadeautje, als een persoonlijk cadeau en niet als een marketingtool. Het is een apart project dat speciaal voor hen

gemaakt is.

En het kan zomaar gebeuren dat je in de metro iemand ziet zitten die ook deze sokken aan heeft!

LvG: Uit het doosje komt een paar sokken met vrolijke stippen erop tevoorschijn!

CM: De sokken zijn er om het individuele en het gezamenlijke te benadrukken. Dat je snapt dat je nu onderdeel bent van de bewonersgroep van de Tafelberg. Misschien draag je ze pas als al je andere sokken in de was zitten. En het kan zomaar gebeuren dat je in de metro iemand ziet zitten die ook deze sokken aan heeft! Als er straks mensen weer verhuizen en er nieuwe bewoners komen, krijgen zij ook weer een nieuw

exemplaar.

LvG: Wat ik heb begrepen is dat er nog een onderdeel is van dit kunstwerk, een kleed?

CM: In die voormalige gymzaal hangt een groot kleed van 2.50m bij 3.57m. Dit kleed hangt met touwen en katrollen aan de muur, een verwijzing naar die gymzaal. Het getufte kleed heeft ook weer dezelfde rode, witte en blauwe stippen en een grote paarse stip, net als op de sokken. De bewoners mogen het kleed zelf met de groene lier van de wand halen. Ernaast hangt een bord met instructies om duidelijk te maken dat het kleed van hen is en dat ze het mogen gebruiken. Ook hangt er een groen fluitje.

LvG: En het kleed is een spel?

CM: Ja! Het is een spel dat echt kan worden

gespeeld: 'Ontsnappen uit de polonaise'

De witte stippen zijn de Polonaiselopers, de meelopers. Maar er is wel ook ruimte om te ontsnappen uit de polonaise. Dat doen dus de blauwe, de Ontdekkers. Zij gaan hun eigen weg. De rode zijn de Toekijkers, die kijken hoe de anderen het spel spelen.

Je hebt als de Polonaiseloper twee kansen om te ontsnappen naar het blauw en uiteindelijk is het de bedoeling dat je samen met de Toekijker in de paarse cirkel terecht komt: het Team, het wij!

Ik vind dat kunst een omleiding moet creëren.

LvG: Hoe ben je ertoe gekomen om een spel te maken?

CM: Het is de eerste keer dat ik een spel heb ontwikkeld. Dat was ook heel leuk maar ook moeilijk. Ik vind dat kunst een omleiding moet creëren. En daarmee ook moet uitnodigen tot wat ik noem: bewuste buitengewone bezigheden. Het spel is een combinatie tussen fysieke en mentale oefeningen. Hoe kan ik de uitnodiging om samen te spelen erin stoppen?

Misschien vallen die details niet iedereen meteen op, maar het zijn persoonlijke uitnodigingen om te verbinden.

LvG: En op welke manier is het werk uitnodigend naar de nieuwe bewoners?

CM: De objecten hebben tot rol om te verleiden, tot uitnodigen en bemiddelen. Zoals het groene fluitje in het spel, dat voor de scheidsrechter is. En de katrol en de lier om het kleed zelf naar beneden te halen. Ook de sokken zijn een manier om mij te verbinden tot de ander. Ik kan je daarin uitnodigen, net zoals bij het stickertje dat je moet doorscheuren om het doosje open te maken, het label aan de sokken en mijn handgeschreven naam onderaan de tekst. Misschien vallen die details niet iedereen meteen op, maar het zijn persoonlijke uitnodigingen om te verbinden.

LvG: Is het voor jou belangrijk om een verbinder te kunnen zijn?

CM: Ik heb binnen mijn kunstpraktijk vier rollen van de anderen ontdekt. En daarmee ook vier rollen van mezelf. Je hebt de toekijkers, die zitten ook in dit kunstproject. Ik ben zelf een toekijker, ik observeer en analyseer groepen mensen. Anderen zijn ook toekijkers, zij staan op een grotere afstand van mij. En je hebt gasten. Ik ben de host. Ik host een performance, encsceneer ontmoetingen waar gasten naartoe komen wanneer ze daar zelf zin in hebben. Daarin is mijn rol vooral verleiden. De derde rol zijn de leden en dan ben ik de gids, een gekozen gids. Eerst dacht ik altijd dat ik wilde dat al mijn anderen áltijd leden waren. Tot ik mij realiseerde dat dat niet vol te houden is. Het is namelijk best wel een grote betrokkenheid en verantwoordelijkheid voor mij als gids. Met gasten heb ik meer vrijheid en zij ook, ze komen en gaan wanneer ze willen. Als laatste zijn er de coproducenten, dan ben ik de producent.

En bij de coproducenten blijkt deze verbinding het grootst! Wie is die ander, wat kan ik samen doen met die ander? Het is een samenspel.

LvG: Je zegt dat de toekijkers op grotere afstand van je staan, hoe is dat bij de coproducenten?

CM: In mijn kunstpraktijk onderzoek ik hoe het zit met verbinden tussen mensen. En bij de coproducenten blijkt deze verbinding het grootst! Wie is die ander, wat kan ik samen doen met die ander? Het is een samenspel. Ik geef de ander de ruimte, maar tegelijkertijd baken ik ook grenzen af, want het blijft ook mijn werk.

LvG: Hoe belangrijk is de keuze voor wie jouw coproducenten mogen zijn, met wie je wilt samenwerken?

CM: Om Hannah Arendt aan te halen: 'Met wie je je verbindt is ook een politieke keuze. Waar je je mee verbindt groeit!' Ik kies heel bewust de

coproducenten waar ik mee wil werken.

LvG: Kun je iets meer vertellen over de coproducenten voor dit project?

CM: Bijvoorbeeld degene die voor mij de sokken heeft gemaakt, Oliwia Otocka, heb ik ook tot coproducent benoemd. Zij heeft mij zo fijn geholpen. De stippen waren te ovaal geworden toen ik een sample had laten maken. Maar hoe moet ik dat dan in het ontwerp aanpassen? De stof is namelijk rekbaar!

CM: En Philip Stroomberg is natuurlijk ook coproducent, de grafisch ontwerper waarmee ik onwijs veel dingen heb uitgeprobeerd. De tekst op de omslag van het doosje stond eerst op een apart kaartje. Maar dan heb je nog een los element en dat haalt de aandacht weg van de sokken. In onze gesprekken ontstaan dus ook dit soort vraagstukken en dat heeft zoveel opgeleverd.

LvG: En waar heb je het kleed laten maken?

CM: Ik ben uiteindelijk naar de plek in Zagreb, Kroatië geweest waar het kleed is gemaakt. Dat was heel erg leuk. Zij hebben zelfs ter plekke een presentatie gegeven over alle onderdelen van het maakproces. Roberta Bratovic en Regalerija zie ik ook coproducenten. Het bijzondere is dat zij één stuks hebben willen maken, dus niet in oplage. Zij doen heel veel maatwerk voor makers, kunstenaars en designers. Dat is echt helemaal te gek.

..kijk hier hangt het fluitje aan het bord en dat zou dan millimeters scheef hangen door het gewicht. Het bord

hangt namelijk aan deze ronde knop. Ik zou me daar niet zo druk over kunnen maken! Maar daar de tijd voor nemen en het zorgvuldig uitvoeren is wel belangrijk. Omdat het kunstwerk iets blijvend is uiteindelijk.

CM: Ook de samenwerking met Julian Braakman was heel erg leuk, om deze constructie te maken waarmee het kleed aan de wand hangt én kan worden afgehaald. Ik heb Martin Saemer gevraagd om technische tekeningen hiervoor te maken. Ook dit, kijk hier hangt het fluitje aan het bord en dat zou dan millimeters scheef hangen door het gewicht. Het bord hangt namelijk aan deze ronde knop. Ik zou me daar niet zo druk over kunnen maken! Maar daar de tijd voor nemen en het zorgvuldig uitvoeren is wel belangrijk. Omdat het kunstwerk iets blijvend is uiteindelijk.

Het werk dat ik nu maak is met het oog dat het blijft én dat het deel blijft uitmaken van mijn speeltuin.

LvG: Vind je dat iets lastigs, dat lange maak proces?

CM: Mijn werk voelt nu als een speeltuin! En niet meer als een rechte lijn, als in; ik moet vooruit en ik moet nieuw werk maken.

Het werk dat ik nu maak is met het oog dat het blijft én dat het deel blijft uitmaken van mijn speeltuin. Ik maak niet meer iets voor eenmalig. Ik weet dat als ik dit op een goede manier doe, dan ga ik het vaker gebruiken.

Eigenlijk ben ik daar zelf ook steeds mee bezig, hoe ik uit die polonaise kan stappen.

LvG: Hoe belangrijk is voor jou deze 'speeltuin' ?

CM: Ik noem mezelf kunstenaar en het kunstenaarschap is voor mij belangrijk. Het is een manier, het is een rol waarin ik voor mezelf ruimte kan creëren om iets te onderzoeken. Om een ruimte te maken om juist niet voorbij te gaan aan het algemeen gangbare, het hypnotiserende gangbare. Eigenlijk ben ik daar zelf ook steeds mee bezig, hoe ik uit die polonaise kan stappen. Dat doe ik door werk te maken.

LvG: Het spel dat je voor de Tafelberg hebt gemaakt heet letterlijk 'Ontsnappen uit de polonaise'!

CM: Ik vond het zo grappig dat de uitnodiging om te ontsnappen uit die polonaise er eigenlijk ook één is die ik steeds aan mezelf stel. Waar zit ik in en moet ik daaruit? En hoe doe ik dat dan? En wat is daar dan voor nodig? Het in beweging blijven. Daar zag ik inderdaad ineens een parallel in met het kunstwerk voor de Tafelberg. LvG: Tot welke houding blijf jij jezelf en de ander, in dit geval de spelers van het spel, uitnodigen?

CM: Om jezelf constant ruimte te geven om dingen te onderzoeken.

En buiten kaders te treden. Natuurlijk heb je altijd daarbinnen ook weer kaders, maar hoe ga ik mij hiertoe verhouden? En wat ga ik hier binnen doen? Dat antwoord ga je zelf zoeken. Het is deze uitnodiging tot losmaken die je constant aan jezelf, en ook aan de ander geeft. En daar de ruimte voor opeist.

Het is als douchestralen. Je hebt het gevoel dat je het kan vastpakken, maar zo gauw je erin wilt knijpen merk je dat er niks is.

LvG: Is de mogelijkheid tot je losmaken het belangrijkste?

CM: Je moet wel met elkaar blijven verbinden om het wij te blijven behouden. Als de één zegt ik heb er geen zin meer in dan is het wij weg. Het is als douchestralen. Je hebt het gevoel dat je het kan vastpakken, maar zo gauw je erin wilt knijpen merk je dat er niks is. Verdragen van de tijdelijkheid van een wij, is mijn grootste uitdaging. Een host en gast zijn tijdelijk bij elkaar en gaan dan ook weer uit elkaar. En beseffen dat dat juist ook goed is. Ik vind dat ingewikkeld en ook spannend, want wanneer is dan het moment dat het weer uit elkaar valt? En misschien weer bij elkaar komt?

Ook olifantenpaadjes worden uiteindelijk weer polonaises.

LvG: Is deze oefening ooit klaar?

CM: Ik heb de afgelopen jaren een eigen wereld gecreëerd van waaruit ik werk maak. Hier heb ik acht onderwerpen gedestilleerd en die ieder gekoppeld aan een kleur, inclusief zwart en wit. Het zijn verschillende rollen die je kan spelen. Uiteindelijk gaat het allemaal over de zoektocht naar de menselijke verbinding. Hoe dingen met elkaar verbonden zijn en hoe ik mij daartoe verhoud. Zoals het wit, De polonaiseloper er één is. Die doet zich voor als het grote alledaagse waar wij allemaal in mee moeten lopen, maar waar je dus soms bewust kunt uitstappen. Je zal contant weer moeten ontsnappen. Ook olifantenpaadjes worden uiteindelijk weer polonaises.

De Polonaiselopers, de Ontdekkers, de Toekijkers en het Team

Door: Cindy Moorman (kunstenaar)

Met: Andrea Koll (projectbegeleider TAAK), Julian Braakman (producent ophangstelsysteem), Lotte van Geijn (tekst), Marieke Gelissen (beeld), Martin Sämmer (ruimtelijk ontwerper), Oliwia Otocka (producent sokken), Philip Stroomberg (grafische ontwerper), Roberta Bratovic (producent kleding), Theo Tegelaers (opdrachtgever), Wanda Groeneveld (projectbegeleider Levvel).

Uitgelezen? Stuur 'm door.

*Meer weten? Geef je op voor de persoonlijke rondleiding in januari 2025. Stuur een email naar info@cindymoorman.nl met het onderwerp: **Ik loop graag mee.***